

25 godina od nastanka pjesma koja je zaslužna za dizanje morala hrvatskim braniteljima u najtežim trenucima

Bojna Čavoglave

i danas je jedan od najprepoznatljivijih simbola hrvatskoga otpora

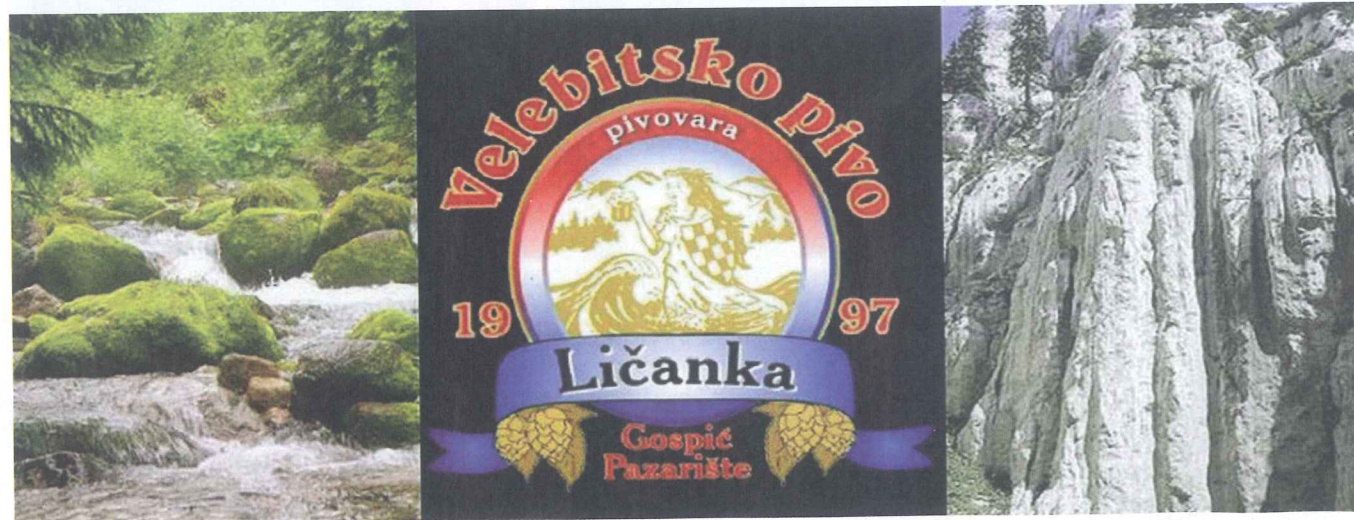

Bojna Čavoglave je jedan od najprepoznatljivijih simbola hrvatskoga otpora i pjesma koja je zaslužna za dizanje morala hrvatskim braniteljima u najtežim trenucima. Omiljena pjesma koja ima sposobnost da 'naježi' i domoljube i one koji to nisu i nakon 25 godine jedna je od vodećih pjesama na svim proslavama, feštama i obljetnicama. Riječ je, naravno, o pjesmi 'Bojna Čavoglave' koju je u rijetkim trenucima odmaranja od bojišnice skladao tada potpuno anonimni

branitelj Marko Perković. Thompson je postao jer je na bojišnici te 91. bilo čak šest branitelja koji su nosili ime Marko. Tako je Perković dobio nadimak po staroj američkoj strojnici 'Thompson' koju je uvijek imao uz sebe. Pjesma koja je iznikla iz ovoga ratnika, nastala je sasvim spontano, snimljena na običnom kasetofonu, a netko je odnio snimku u Split. Iako se pjesma širila poput virusa po kafićima, bojišnicama i raznim proslavama, prvi put je javno emitirana na staru godinu

31. prosinca 1991. na hrvatskome radiju Split.

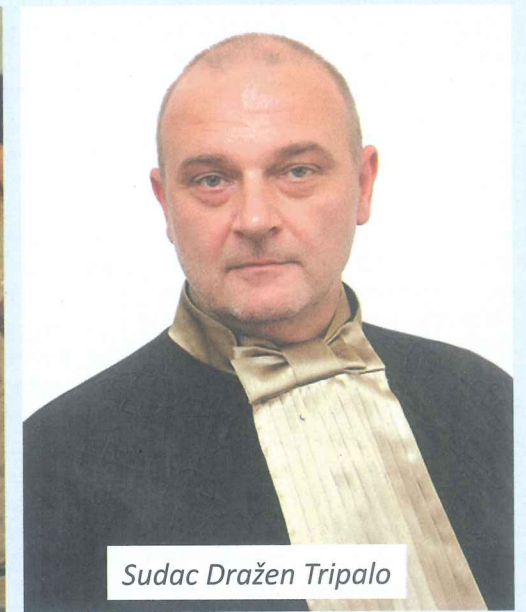
Nedugo nakon toga nastao je i spot koji je prvi put emitiran na otvorenoj televiziji, a potom i u emisiji 'Slikom na sliku' hrvatske televizije. I prije nego je pjesma emitirana, u narodu je dobrano zaživjela, pa je Thompson nerijetko s bojišnice trčao na koncert i brzo se vraćao na prvu liniju. 'Bojna Čavoglave' je definitivno pjesma koja je zaslužna za dizanje morala hrvatskim braniteljima u najtežim trenucima.

SENZACIONALNO
I EKSKLUZIVNO

RUŠE LI PODATCI JUSP-a JASENOVAC OPTUŽNICU I PRESUDU DINKU ŠAKIĆU? (4)

ISTINA ZA SUDCA TRIPALA BILA JE NEVAŽNA
Šakićeva presuda u stilu gluhe i slijepe, na žalost
ne i nijeme božice političke pravde

Sudac Dražen Tripalo

Dvojba je jednostavna: ili pada presuda Šakiću zbog svjedoka koji su suprotni podacima iz jasenovačkoga popisa, ili pada popis jer je kontradiktoran iskazima svjedoka. **U tome slučaju posljedično opet pada presuda Šakiću jer se popis velikim dijelom temelji na iskazima svjedoka**

Pišu: **BLANKA MATKOVIĆ,**
M. KOIĆ I NIKOLA BANIĆ

Uoptužnici protiv Dinka Šakića, osim samo nekoliko slučajeva u kojima se imena žrtava poimenično navode, ne nužno uvijek imenom i prezimenom i vrlo neprecizno određenim vremenom inkriminacija pa čak i bez neke vremenske odrednice, većina djela koja mu se stavljaju na teret spadaju u neku vrstu općih optužaba od kojih se je najteže braniti jer su uglavnom neodređene u vremenu, prostoru, imenima i broju žrtava i čini se kako u nedostatku konkretnih dokaza više služe za povećanje opsega optužbe da bi joj se prividno dalo na važnosti.

Kukuruzni klipovi

Jedna od točaka optužnice odnosi se na optuženikovo usmrćenje zatočenika zbog krađe klipa kukuruza. Glavni i jedini svjedok u tome slučaju bio je **Miloš Despot**. On je na sudu tvrdio kako je radeći na tzv. graniku vidio zaprežna kola natovarena kukuruzom koja idu pokraj logora cestom za Košutaricu i logoraša koji je s kola uzeo jedan klip. Navodno ga je vidio Dinko Šakić, koji se, kako pretpostavlja svjedok, nalazio kod zgrade straže na ulazu u logor i koji je dotrčao do kradljivca te ga ustrijelio iz pištolja. Sud je odbio zahtjev obrane da ponovno ispita svjedoka Despota kao nevažan, premda se radi o jedinome svjedoku toga navodnog događaja. To nije jedini put da je Miloš Despot vidio što drugi nisu i ovo nije jedina priča s toga suđenja u kojoj se spominje ubijanje logoraša zbog klipa kukuruza. Svjedok **Ivan Vuk** navodi kako je ustaša **Gačić** iz lovačke puške na sam Božić 1942. ubio jednog Židova nasred logora jer je i on ukrao jedan klip kukuruza. Zanimljiv je veliki broj navodnih ubojstava za koja se tvrdi da su se dogodila baš na Božić, a često su žrtve opisane kao Židovi, što poprilično podsjeća na propagandu šprancu.

Ova priča o ubojstvu logoraša zbog kukuruza podsjeća i na iskaz **Vilima Kornhausera** danoga 9.11.1944. tzv. Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača, ali s malo pobrkanim sudionicima i mjestom radnje.¹ Prema toj izjavi, ustaški poručnik **Ante Vrbanić** strijeljao je zatočenike na licu mje-

sta zbog dvaju klipova kukuruza ili dva krumpira, zatim je u istome iskazu spomenut ustaša Nikola **Gadić**, a nakon toga u iskazu slijedi jedna priča o ustaši **Koreničkome** koji je u kolovozu 1942. u Staroj Gradiški uhvatio jednoga zatočenika koji odnekud donio dva ili tri klipa kukuruza. Svjedok **Ljubomir Šarić** je u istrazi izjavio da su u jednome tzv. „nastupu“ ustaše ubili dvojicu njemu nepoznatih logoraša u ljeto 1942. jer su ukrali kukuruz. Morali su kleknuti i ubijeni su iz pištolja. To samo po sebi ne bi bilo sumnjivo, ali nešto manje od godinu dana kasnije tijekom glavne rasprave na suđenju Šakiću taj isti svjedok Ljubomir Šarić izjavljuje kako je već prvi dan dolaska u logor nazočio strijeljanju jednoga logoraša koji je ukrao malo kukuruza. Morao je leći na zemlju i tada je ubijen metkom iz puške u potiljak. Nije naveo godinu kada se to dogodilo, ali u nastavku svjedočenja govori o dolasku seljaka s Kozare pa se može pretpostaviti da se to zbilo u ljeto 1942. baš kao i u prvoj priči iz iskaza tijekom istrage prema kojoj su ubijena dvojica. Nitko od sudaca ili branitelja nije reagirao na ove očite kontradikcije u priči.

Još jedan svjedok **Ivan Palčec** ispričao je svoje iskustvo s krađom kukuruza, ali ni izbliza s tako dramatičnim završetkom kao kod ostalih priča. On je uhvaćen u krađi kukuruza ili, kako je to on objasnio na sudu, uhvaćen je kad je u mlinu jednoga logoraša zamijenio kukuruz za brašno. Odveden je u zapovjedništvo i nisu ga ubili metkom u potiljak, već ga je jedan ustaša tukao volovskom žilom po ruci da mu je krv tekla, a zatim su ga odveli, ali ne na strijeljanje već u samicu gdje je proveo jedan jedini dan. To pokazuje kako je s obzirom na ekstremno velike razlike u postupanju kod istovrsnoga prekršaja vrlo krhka priča ostalih svjedoka. Treba napomenuti kako su svi svjedoci predratni komunisti, a osim Ivana Vuka svi su iz već spomenute građevinske skupine. Može se pretpostaviti da se priča o ubijanju zbog klipa kukuruza razvila iz prepričanoga iskustva Ivana Palčeca kasnijim miješanjem s iskazom bivšega logoraša Vilima za ovaj slučaj sasvim prigodnoga prezimena Kornhauser, a imena izvršitelja su dodana prema afinitetu pripovjedača. Kao u igri pokvarenoga telefona koja je poprimila razmjere epidemije. Da je sud dopustio ispitivanje svjedoka Despota, bilo bi mnogo toga jasnije, ali istina je za sud vjerojatno bila nevažna pojedinost.

Mlaka

Prema svjedočenju **Miloša Despota**, on je 1944. godine sa skupinom logoraša, čija imena ne navodi, s broda na Savi promatrao likvidaciju žena koje su radile u Mlaci, selu blizu Jasenovca. U svome svjedočenju izrazio je čuđenje da ih ustaše nisu poubijali nakon povratka u logor, već su ih pustili na spavanje. Od strane svjedoka nije precizirano u kojemu razdoblju 1944. se to dogodilo pa se ne može znati je li to bilo za vrijeme Šakićeva upravljanja jasenovačkim logorom ili ne. Međutim, iskazi dviju svjedokinja sa suđenja diskreditiraju Despotovo svjedočenje. Primjerice, svjedokinja **Mara Cvetko** rođ. Simić, izjavila je u istrazi da je tijekom lipnja ili srpnja 1943. na ekonomiji u selu Mlaka od ustaša izdvojena skupina od 50-ak žena, pretežno pravoslavki i Židovki te da su odvedene na skelu i ondje ubijene. Svjedokinja **Mara Cvetko** nije bila očevidac tih događaja, već je čula priče koje su kružile među logorašicama. Druga svjedokinja **Katarina Hrvojić**, rođ. Filipović, u proljeće 1944. premještena je iz Stare Gradiške i Jasenovca, a u ljeto 1944. radila je na ekonomiji Mlake. O svojem iskustvu iz logora napisala je članak objavljen u Vjesniku iz 1945. Dakle jedna je svjedokinja čula priču o ubijanju žena kod Mlake, ali smješta to u 1943. godinu prije Šakićeva upravljanja logorom, a druga svjedokinja koja je 1944. u vrijeme poljskih radova, berbe i žetve bila na ekonomiji Mlake, prema dostupnim podacima, sa suđenja uopće ne spominje nekakvo ubijanje veće skupine žena.

U srpskim izvorima može se naći podatak kako je „početkom godine 1944. bila likvidirana jedna skupina žena iz Splita, njih 64, te s njima jedna skupina žena iz odeljenja ekonomije i 17 muškaraca iz istoga odeljenja u Jasenovcu. Svi su ubijeni u šumi kod Mlake“.² Prema jasenovačkome popisu, iz Splita su 84 navodne žrtve, a od toga je 25 Hrvata, 1 Srbin i 58 Židova. Ukupno je 48 žena, od toga samo dvije Hrvaticke, a sve ostalo Židovke. Kod velikoga dijela navodnih žrtava postoji dvojba u podacima jesu li stradali 1943. ili 1944. te je li se to dogodilo u Jasenovcu ili Staroj Gradiški, a to je naročito izraženo kod Židovki iz Splita kod kojih je preko 50 posto takvih podataka. Među ženama iz jasenovačkoga popisa je i više puta u tekstovima spominjana slikarica **Tina Morpurgo**, ubijena u Beogradu, kao i još neki članovi njezine

obitelji.³ Prema navedenim podacima iz jasenovačkoga popisa, nemoguće je da su kod sela Mlake u blizini Jasenovca likvidirane 64 žene iz Splita. Može se pretpostaviti da je cijela priča nastala kao prebacivanje krivice sa Srba ili kako oni tvrde Nijemaca koji su poubijali splitske Židove u Beogradu nakon kapitulacije Italije i njemačkog zauzimanja Splita na Hrvate, a kasnije na suđenju se ukazala odlična prilika da se navodni bezimeni krvnici personificiraju u liku Dinka Šakića i tako dodatno osnaži ta protuhrvatska propagandna konstrukcija. Onaj jedan spomenuti Srbin iz Splita, navodno stradao u Jasenovcu, je Petar Grubor i prema poznatim podacima uopće nije stradao u Jasenovcu.⁴

Skela na Savi

Tijekom istrage **Ana Šimunčić**, rođ. Jurić, dala je iskaz o događaju iz travnja 1943. koji se dogodio na savskoj skeli između Jasenovca i Ušće. Tada osmogodišnja **Ana Šimunčić** rođena 1934. bila je s ocem i bratom na skeli. Njezin je otac često u suradnji sa svojom majkom, svjedokinjom bakom, švercao robu za jasenovačke logoraše, najvjerojatnije za komuniste. Tog dana je nju i njezina brata poveo sa sobom da ne bi bio sumnjiv stražarima, a njih dvoje pomagali su mu u švercu. Ona i brat nalazili su se iza zaprežnih kola kad su začuli nekoliko pucnjeva iz vatrenoga oružja. Svjedokinja navodi njištanje konja i vrisak ljudi, ali ona je unatoč tomu otrčala na drugu stranu i ugledala osobu za koju su joj kasnije baka Marija i sestrina Kata Švraka rođ. Jurić, koje uopće nisu nazočile tom događaju, rekla da se radi o Dinku Šakiću. Ta je osoba u ruci držala kratko oružje, pušku, a na površini vode plutao je leš jednoga logoraša. Sreća za sud da je hrabra djevojčica, unatoč kaosu koji je nastao na skeli nakon pucnjave iz pretpostavljenog šmajsera, bila toliko sabrana da je odmah otrčala prema mjestu pucnjave i nakon gotovo 60 godina od toga događaja zapamtila sve pojedinosti. Sreća je i da hladnokrvno ubijeni logoraš nije odmah kao kamen potonuo u hirovitom rijeci kako to obično biva ako biste obučeni u rano proljeće izrešetani pali ili skočili u hladnu vodu jer leševi obično plutaju na površini tek kad se u tijelu stvore plinovi. Svjedokinja je u iskazu navela da bi o Šakićevim zlodjelima više mogla reći njezina sestrina **Kata Švraka** koja je češće kontaktirala

SEDMO IZDANJE
6. svibnja 1981.

VJESNIK
SOCIALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA HRVATSKE

Cijena 7 dinara

Zagreb, 6. svibnja 1981.

ŠKOLA SVEČANA AKADEMIJA U POVODU 40. GODIŠNICE USTANKA NARODA I NARODNOSTI SR - HRVATSKE

KONFERENCIJA O EVROPSKOJ SIGURNOSTI I SURADNJI U MADRIDU

Povijesno

Završnica

General JNA Kosta Nađ u Vjesnika 6. svibnja 1981.: „Odavno je poznato i znanstveno utvrđeno da je u Jasenovcu likvidirano oko sedam tisuća, a ne 'desetci tisuća' nevinih ljudi, djece, staraca i žena“, kao što neki pišu

U njih moramo ugrađivati sve ono što razmatraju delegatske skupštine društveno-političkih i samoupravnih interesnih zajednica i samoupravni organi u udruženom radu.

Kosta Nađ je govorio i o neprijateljima, kojih ima i unutar zemlje i u inozemstvu. – Jugoslavija je sa svojim samoupravljanjem kao nesvrstana u hegemonistima. Ona je poticaj svima u obranu svog nacionalnog bića i po svoje nezavisnosti – rekao je Nađ.

Opasna iskrivljavanja povijesti

Mlade generacije moramo učiti bržem prepoznavanju neprijatelja. Zbog toga smo dužni da vidimo kakvi su školski programi, što se sve objavljuje u udžbenicima, kako se tumači naša povijest i naše suvremeno djelovanje. Što se sve može u nas objaviti kao historijska istina vidio sam ovih dana u dvije knjige o ustašama.

Oba autora, doktori i akademici, a vjerojatno i članovi Saveza komunista, pišu – citiram: „Kroz jasenovački logor prolaze deseci tisuća ljudi, većinom pogubljeni u bezbrojnim pokoljima“. Kao da već odavno nije poznato i znanstveno utvrđeno da je u tom zloglasnom logoru likvidirano oko sedam tisuća, a ne „deseci tisuća“ ljudi, djece, staraca i žena.

znanstvena i po mom mišljenju nimalo naivna, nipošto iz neznanja sročena pisanja. Takva pisanja redovito pothranjuju nacionalizme i ugrožavaju samu našu budućnost. Na sve takva pisanja

sa Šakićem jer joj se on udvarao, a čak bi mogla znati i imena logoraša koji su ubijeni od njegove ruke. U istrazi je iskaz dala i spomenuta Kata Švraka koja uopće ne spominje ubojstvo na skeli. Umjesto navodnoga zločina, Švraka se uopće nije mogla sjetiti imena glavnih ljudi u logoru pa tako niti svoga navodnog udvarača Dinka Šakića. Inače, Kata Švraka nalazila se u logoru Jasenovac četiri ili pet dana 1944. kad su ju ispitivali o nekim ljudima iz njezina rodnog sela iz okolice Jasenovca glede protudržavne aktivnosti.

Ante-ciklona

Šime Klaić izjavio je kako pouzdano zna i tvrdi da je tijekom lipnja i srpnja 1942. ustaški poručnik **Ante Vrbanić** u logoru Stara Gradiška izvodio eksperimente s plinom pa je djecu starosti od 2 do 7 godina, mahom Židove, zatvorio u jednu

prostoriju gdje je zatim puštao plin **ciklon**. Prema njegovoj procjeni, na taj je način u logoru otrovano oko 200 djece, a za sve je morao znati zamjenik zapovjednika Dinko Šakić. U svjedočenju tijekom rasprave na suđenju Šakiću, svjedok Šimo Klaić dijelom je promijenio priču pa navodi kako je „najstrašniji događaj za njega bilo ubojstvo 600 do 700 djece. Kad su djecu vodili blizu ekonomije prema Kuli, strašno su plakala, jer su ih prije toga odvajali od majki. Bili su svi goli i na leđima su imali nekom bojom ucrtane križeve, rekao je Klaić te dodao kako ih je u nekoj maloj zgradi kod Kule Ante Vrbanića u trima navratima ugušio ciklonom“.⁵

U hrvatskome izdanju mrežne enciklopedije - Wikipedije navodi se kako su zatvorenicima u logoru Stara Gradiška ubijani plinom. Isprva su provedeni pokusi sumpornim dioksidom i ciklonom B na živo-

tinjama. Prema procjenama, **tisuće** djece s Kozare ubijeno je plinom u svibnju 1942., a potom još **2 000** u lipnju 1942. Nakon ove komunističke propagande autor teksta reterira s tvrdnjom da se kasnije broj ubijene djece smanjio na **400 do 600**. Te zadnje navedene brojke, uglavnom podudarne s podacima iz mrežne enciklopedije, u svom svjedočenju navodi i Šimo Klaić.⁶ Svjedok Škratić u svome je iskazu spomenuo da su bolesne od svraba u Staroj Gradiški i Jasenovcu vodili na tuširanje te mazali sumporom protiv svraba. Kako se liječi šuga ili svrab, može se vidjeti, primjerice, na mrežnoj stranici MSD priručnika dijagnostike i terapije koji je pod pokroviteljstvom Hrvatskoga liječničkog zbora.⁷ Kao učinkovito sredstvo za liječenje svraba preparati su na bazi sumpora, a u konkretnome slučaju navodi se sumporna krema ili precipitat sumpora u vazelinu. Za *lindan* se navodi kako ga treba izbjegavati kod djece mlađe od dvije godine i trudnica jer je potencijalno neurotoksičan. Iz navedenoga se može zaključiti kako najvjerojatnije nije bilo namjernoga trovanja sumpornim dioksidom, već se radilo o mjerama suzbijanja svraba, a posljedično se kod nekih metoda liječenja u osjetljivijih javljaju nuspojave.

Što se tiče tzv. ciklonizacije, tj. masovnog trovanja logoraša ciklonom, iskazi Dragana Rollera, Ješue Abinuna, Dragutina Škratića, Mare Cvetko i Jakova Fincija u značajnim se pojedinostima razlikuju od iskaza Šime Klaića. Tako svjedok Roller navodi kako se tzv. **ciklonizacija** provodila u zgradi zvanj *kula* tako da su u velike sobe kapaciteta 100 do 120 ljudi zatvarani zatvorenici te je unutra puštan plin. Kao i u slučaju Klaića, i ovaj svjedok ne navodi na koji način je „puštan“ plin s obzirom na to da je Ciklon B kao pesticid obično u prahu. Prema njegovim navodima, plin je najviše korišten kad su u logor dovedeni zatvorenici podrijetlom s Kozare. Svjedok Ješua Abinun također navodi da je plin korišten protiv djece s Kozare, a ne protiv židovske djece, kako je svjedočio Šimo Klaić, a pretpostavlja se kako bi to Abinun, i sam Židov, sigurno u svome iskazu istaknuo. Svjedok Škratić je popt Klaića kao izvršitelja „ciklonizacije“ identificirao Antu Vrbana, ali i prema njemu stradala su djeca s Kozare, a ne Židovi. Mara Cvetko, rođ. Simić, također je čula za pričekalo je u ljetu 1942. u Staroj Gradiški otrovano stotinjak djece Židova i Srba, ali nije bila očevidac navodnoga zlo-

čina. Jakov Finci u svome iskazu navodi kako je u ljetu 1942. u kulu odvedena jedna skupina od oko 400 osoba, većinom stari i bolesni i više se nisu vratili, a on je čuo kako su poubijani. Ne navodi da su otrovani plinom, ali priča ima mnogo sličnosti. Iz iskaza i svjedočenja može se zaključiti kako su „svjedoci“ čuli za događaj koji nisu vidjeli pa ga kasnije *rašomonski* prepričavaju. Zanimljivo je kako nitko ne navodi da je vidio iznošenje stotina leševa iz kule.

Na mrežnoj stranici *Simon Wiesenthal Center Multimedia Learning Center* nala-

zi se i dio gdje se nalaze odgovori na neka neugodna pitanja **Responses to Revisionist Arguments**.⁸ Između ostaloga, ondje se navodi kako je Ciklon B insekticid temeljen na cijanovodiku i vrlo otrovan za ljude, čak 20 sati nakon raspršivanja. Druga osobina Ciklona B je da je vrlo zapaljiv i eksplozivan. Navodi se kako je za eksploziju potrebna koncentracija od 60.000 ppm, a za usmrćivanje jedne osobe potrebno je 300 ppm Ciklona B. To znači da je koncentracija za eksploziju dosegnuta kad se u zatvorenome prostoru pokuša otrovati 200 osoba. Nije poznato da je u Staroj Gradiški postojao sustav ventilacije koji bi učinkovito smanjio koncentraciju plina ispod razine trovanja ili eksplozije. U kuli logora Stara Gradiška je, što se može vidjeti prema izvješćima navedenima u Miletićevim knjigama o Jasenovcu i Staroj Gradiški, uvijek bilo smješteno više od 300 žena i djece. Pri trovanju plinom svi bi u toj zgradi bili mrtvi ako ne odmah, a onda sigurno u sljedećih par dana od posljedica trovanja jer Ciklon B je u zatvorenome prostoru, kako je već navedeno, smrtno opasan 20 sati nakon uporabe. No to bi im bila najmanja briga jer, sudeći prema svjedočenju Šime Klaića u kuli ili kako on navodi u maloj pokrajnjoj zgradi, je bar tri puta dosegnuta kritična masa Ciklona B potrebna za eksploziju. Kao što

je već prije navedeno, smrtonosna doza po osobi je 300 ppm, eksplozivna 60.000 ppm. Ustaša Vrbani je prema iskazima svjedoka morao bar tri puta ciklonizirati skupine da bi poubijao 600 do 700 osoba, a počinitelj sigurno ne bi štedio na plinu. Kao što je već prije navedeno, Ciklon B je otrovan 20 sati nakon uporabe, što znači da bi realno bilo potrebno bar pet dana da se poubijaju sve skupine, iznesu leševi, prostorija raščisti i tako tri puta usred logora. Može se zamisliti do kakve bi to psihoze dovelo među ostalim logorašima i vjerojatno njihovih očajničkih reakcija. Svi bi u logoru znali što se događalo, a ne samo pokoji svjedok za svaku priliku sve pametniji s protokom vremena.

Inače, prvi pokušaj ubijanja ljudi pomoću cijanovodika izveli su 1917. Francuzi u Prvome svjetskom ratu, ali pokušaj je bio neuspješan jer je plin prebrzo ispario i nije se mogla postići smrtonosna koncentracija. U Njemačkoj se cijanovodik koristio nakon Prvoga svjetskog rata kao insekticid u mlinovima i silosima. Naziv Zyklon koristio se od 1920., a od 1922. kao agens za skladištenje cijanovodika koristi se dijatomejska zemlja, sitni silikatni praškasti materijal od algi kremenjašica velike moći apsorpcije i tako je 1924. nastao pesticid nazvan Zyklon B.⁹ Iz navedenoga se vidi kako ciklon nije u plinovitome stanju već pohranjen u praškastom obliku i potrebna je tehnologija da bi se njime učinkovito mogli trovati ljudi, a svako improvizirano korištenje najopasnije je za samoga počinitelja.

Zeleni tomas

Dragan Roller, prema vlastitome je iskazu, premješten u Jasenovac iz Stare Gradiške 23. 9. 1944. godine. Navodi primjere pogubljenja u kamionu koji su logoraši nazivali „*zeleni tomas*“. Prema njegovu opisu, to je bio zatvoreni kamion, bez prozora i otvora, a prerađen je tako da su ispušni plinovi preusmjereni u unutrašnjost vozila i tako su ugušeni zatvorenici. U iskazu nije precizirano odnosi li se to na Jasenovac ili na neki drugi logor. Primjerice, Rollerov poznanik iz Stare Gradiške Šimo Klaić u svome iskazu navodi kako je početkom lipnja 1942. uprava logora Stara Gradiška iz Zagreba naručila kombi *popularno* zvan „*zeleni tomas*“ koji se kasnije koristio za smaknuća logoraša tako da su u „gotovo hermetički zatvoreni“ dio kombija doveli ispušnu cijev, a vozilo je potom nakrcano ljudima i onda su se vozili po logoru sve dok se svi nisu pogušili. Tvrdi

da su tako likvidirani žene i djeca iz logora Đakovo koji se je u to vrijeme ukidao. Iz tih dvaju iskaza moglo bi se zaključiti da su i oba logora imali kamione za ubijanje i to u Jasenovcu prigodno u vrijeme dok je logorom upravljao Šakić.

No krenimo redom. *Zeleni tomas* tek je stari žargon za policijsko vozilo, ekvivalentan nazivu *crna marica*.¹⁰ Naziv *zeleni tomas* dolazi iz njemačkoga govornog područja i istovjetan je, primjerice, pojmu *Grüner Heinrich* ili *Grüne Minna* jer su sve do 21. stoljeća policijska vozila u Njemačkoj bila prevladavajuće u kombinaciji zelene boje. Naziv *crna marica* dolazi iz engleskoga (primjerice *Black Maria*) jer su tamo policijska vozila bila crna. Može se pretpostaviti da se i u slučaju Stare Gradiške i Jasenovca u originalu radi o običnim policijskim vozilima. Kamioni za ubijanje ljudi tzv. **dušegupke** nastali su u nekadašnjem SSSR-u. Prva poznata dušegupka bila je prerađeni kamion za prijevoz kruha, a ironično je da je arhitekt toga stroja za ubijanje bio jedan Židov. Dušegupke su se za vrijeme Drugoga svjetskog rata intenzivno upotrebljavale u Srbiji na crti smrti od beogradskih logora do stratišta Jajinci.¹¹ Logoraši su u beogradskim logorima bez otpora ulazili u ta vozila jer im je rečeno da idu na premještanje. Prema pričama preživjelih logoraša koji su imali sreću da se nisu vozili tom besplatnom vožnjom po beogradskim ulicama na putu u smrt, među logorašima je bio dogovor da u unutrašnjosti urežu poruke i odredište na koje su upućeni. Naravno, poruka nikada nije bilo. Dakle, uspješnost egzekucija ovisila je o tajnosti postupka, a to je nemoguće ako se s putujućom plinskom komorom vozite po krugu logora. Osim toga, to je nepotreban i neučinkovit način ubijanja u navodnome logoru smrti. Zašto bi trošili gorivo kad su se ustaše, prema komunističkoj interpretaciji, masovno koristile maljem ili *srbosjekom*. Treba i naglasiti da *zelenog tomasa* spominju samo dvojica poznanika povezanih s već prije spomenutom građevinskom skupinom.

Srbosjek

U svjedočenju na suđenju Dinku Šakiću, svjedok **Ljubomir Šarić** izjavio je kako su „u lančari bili izrađivani noževi srpastoga oblika specijalno za klanje, i to s kožnom navlakom pomoću koje bi se pričvrstili za ruku“. Ovo je opis mitskoga srbosjeka, noža za klanje. Da se radi o

specijalno dizajniranome nožu za klanje, najobičnija je srpska i komunistička propaganda laž, a to se najbolje može vidjeti na mrežnoj usluzi Youtube.¹² U tome videu na tome mrežnom servisu udemonstraciju je prikazano kako se radi o seljačkome alatu korištenome za vrijeme žetve kojim se razvezuju povezani snopovi pokošene pšenice tako da se seljak ne povrijedi dok reže trake. Njemački naziv je *Garbenmesser*, što u prijevodu znači nož za snoplje. Taj se alat koristio do 50-ih prije masovne uporabe kombajna. Koliko je Šarić uvjerljiv svjedok, vidi se i po njegovu navodu iz iskaza prema kojemu je „bio raspoređen u građevinsku skupinu jer je po struci bio inženjer građevinarstva“. Možda je bio vrlo napredan student, ali u tome spomenutom trenutku imao je 19 godina.

Logor 3C

O stanju u jasenovačkome logoru 3C u istrazi su govorili **Tibor Lovrenčić** i **Ljubomir Šarić**, a ovaj potonji i na suđenju. Lovrenčić je u iskazu naveo da je tzv. logor 3C bio logor u logoru. Logoraši su spavali pod niskim nadstrešnicama, a taj je logor, prema njegovim riječima, likvidiran tako da su im prestali davati hranu i vodu. Svjedok Šarić naveo je kako je u jasenovačkome logoru naročita okrutnost bila prema zatvorenicima iz tzv. logora 3C u kojemu su uglavnom bili zatvoreni Romi i Židovi. I on spominje nadstrešnice i da logoraši nisu dobivali hranu i vodu te da je bilo pojava kanibalizma. Prema podacima sa suđenja, Tibor Lovrenčić bio je u logoru Jasenovac otprilike od Božića 1942., a Ljubomir Šarić izjavio je da je 3C likvidiran krajem 1942. To znači da je logor 3C već vjerojatno bio likvidiran kad je Lovrenčić doveden u Jasenovac, a on samo prepričava priče koje je tko zna gdje i kada čuo. Zanimljivo je kako oba svjedoka, inače članovi tzv. građevinske skupine, rabe izraz *takozvani* za taj dio logora. Prema tim iskazima svjedoka, logor 3C ne sliči na pakao već pakao sliči na raj u usporedbi s tim logorom.

Međutim, prema izjavama nekih drugih svjedoka sa suđenja i temeljem iskaza iz 1945. danim pred tzv. Zemaljskom komisijom za utvrđivanje zločina tzv. logor 3C nije se značajno razlikovao od ostalih dijelova logora Jasenovac. Primjerice, svjedok **Miljenko Bobanac** na suđenju je izjavio kako je u jasenovački logor od-

veden 7.10.1942. i najprije bio smješten u odjeljenje 3C, a kasnije je prebačen u 3A. Amnestiran je i pušten 30. 8. 1944. godine.¹³ To znači da je preživio pakao koji u njegovu iskazu sliči na ulazni i tranzitni dio logora u koji su smješteni novopridošli logoraši. Suprotno tomu, **Jakob Danon** je pred tzv. Zemaljskom komisijom za utvrđivanje zločina izjavio kako je u kasnu jesen likvidiran logor 3C tako da su na ulaz stavili ploču s natpisom „*pjegavi tifus*“ i kako je 50 preostalih zatočenika likvidirano gladu te da se pričalo i o kanibalizmu.¹⁴ Informacije radi, bez vode se može preživjeti samo nekoliko dana, a bez hrane mnogo više. Primjerice, jedan od irskih junaka Lawrence McKeown preživio je 70 dana štrajka gladu u engleskome kazamatu.¹⁵

Dušan Ličina sredinom svibnja 1945. dao je iskaz pred tzv. Zemaljskom komisijom za utvrđivanje zločina. Tom je prilikom izjavio kako je u Staroj Gradiški bio do konca lipnja 1942., a od 24. 6. 1942. u Jasenovcu. Ličina između ostaloga navodi za novopridošle da su „svi sposobni za rad odvedeni u skupinu 3c“ te su trebali raditi na nasipu kod željezničke pruge. Logor opisuje ovim riječima: „Logor 3c bio je na kraju cijeloga logora prema pruži, ograđen žicom bez krova, a stanovalo i ležalo se dolje na zemlji. Hranu smo dobivali ujutro i to na vodi kuhano kukuruzno brašno, zvano ‘kukuruzni čaj’, te smo odmah bili vođeni na nasip na radove. Radili smo cijeli dan s odmorom od 12 do 13 sati, kada smo dobivali ručak koji se sastojao od nešto graha te crknutih konja, prasetine, kadšto i smrdljivi kupus. Radili smo do 19 sati, tj. do mraka kad smo išli natrag u logor i primili jednako lošu hranu kao u jutro.“

Prema tome iskazu, odjeljenje ili skupina 3C bio je radni logor, gdje su tri puta na dan dobivali hranu s mesom. Osim što su zatočenici spavali na otvorenome, 3C nije se bitno razlikovao od ostaloga dijela logora. Prema Ličini, u tome dijelu logora bilo je oko 800 logoraša iz „raznih krajeva“, dakle nisu bili isključivo Romi, koji bi bili određeni za likvidaciju ili Židovi s istim motivom, već je, kako vidimo, prema svjedocima bilo Hrvata, Srba i ostalih iz „raznih krajeva“. Nakon mjesec dana Ličina je kao i Bobanac bio premješten u drugi dio logora i, primjerice, navodi znakovitu usporedbu: „Život u svim ostalim barakama bio je jednak kao i onaj život koji sam ja prošao u logoru 3c“.¹⁶

Njemački plakat naslova „Endlich das richtige Garbenmesser“ tiskan 1930. godine koji pokazuje „srbosjek“ kao poljoprivredni alat.

Lov na ljude

Prema optužnici, Šakić je optužen i za tzv. igru lova u kojoj su ustaše, prema navodima jednoga jedinog svjedoka **Zdenka Schwartz**a, postrojili stotinjak zatočenika i naredili im da bježe. Zatim su ustaše pucali na njih, a Šakić je prema svjedoku pucao s krajnjega lijevog prozora zapovjedništva. Već su prije u tekstu navedeni primjeri prepričavanja vrlo sličnih priča iz tko zna kojih izvora u kojima se samo mijenjaju pojedinosti. Obično je to ime počinitelja i ponekad ime žrtve ako je navedeno, a najčešće se radi o bezimenim žrtvama. Postoji nekoliko sličnih priča koje podsjećaju na igru lova, u većini glavnu ulogu igra **Ljubo Miloš**, ali spominju se i druga imena. Prema rekonstrukciji, čini se da bi izvorna priča mogla potjecati iz zapisnika od 12.6.1942. Prema izjavi bivšega logoraša Sime Đurkovića danij Komesarijatu za izbjeglice i preseljene Nedićeve vlade u Beogradu, u Jasenovac je dovedena skupina od 12 mladih Srba, kod, kako se naziva, kancelarije logora, a to je zapovjedništvo logora. Slučajno kao i obično u tim pričama naiđe Ljubo Miloš i pita ih jesu li vlasli, svi šute, on dođe do prvoga i ponovi pitanje, on šuti, Ljubo vadi revolver i „sprašaj mu metak u grudi“. I tako redom

12 puta hrvatski sotona ubije 12 srpskih mučenika. Slična je već navedena priča u kojoj Šakić ubija dvojicu iz postrojene skupine mladića/dječaka. Ta je priča mogla kasnije kao u teledirigiranoj igri pokvarenoga telefona postati inačica u kojoj Dinko Šakić ubija zatočenike u igri lova. Slična priča postoji i o **Hinku Pičiliću**, nestalome poslije rata, za svaki slučaj neka se nađe ako bude potrebe. Ne znamo je li točna priča o Ljubi Milošu i dvanaestorici Srba, ali poznavajući čuvenu srpsku istinoljubivost kojoj je **Dobrica Ćosić** dao mitske dimenzije, nehotice razotkrivajući ju kao neku vrstu srbijanske atomske bombe – *šumadinke* koja je učinkovita dok se širi, a potpuno bezopasna kad pukne, može se naslutiti što je istina.

Kad se prouči tlocrt logora Jasenovac primjetno je što se može dogoditi ako pucate oko zapovjedništva logora koje se

nalazi zapadno od pruge i ceste u logoru. Zapadnije od zapovjedništva moglo se pogoditi stražare, glavno skladište i tzv. rafineriju odnosno skladište goriva i maziva, dakle vrlo lako zapaljivoga materijala što baš ne bi bila dobra ideja. Svjedok Schwartz spomenuo je da se skrio iza hrpe cigle. Na stranu sad da je morao biti brz kao profesionalni sprinter da bi u tom slučaju stigao do zaklona brže od metka, ali pucanjem prema ciglani i radionicama sjeverno i sjeveroistočno od zapovjedništva samo se moglo poubijati majstore, oštetiti strojeve i radionice koje se tamo nalaze. Pucanjem prema jugu i jugoistoku moglo se poubijati vlastitu stražu i časnike čije su zgrade u tom smjeru. Ostaje vam najviše tridesetak metara širok koridor od zapovjedništva otprilike prema istoku tj. prema jezeru gdje se eventualno moglo pucati bez posljedica za ostale koji ne sudjeluju u „igri“ iako bi se pri tom moralo paziti da se ne poubijaju pekari jer tada ne biste imali kruha za okrpju nakon „lova“. Pucanjem s lijevoga prozora zapovjedništva, što je navodno radio Šakić, koridor „sigurnoga“ pucanja još je uži i time besmisleniji za zabavu opasniju od paintballa. Sud je odbacio ove optužbe, ali ne zbog njihovih apsurdnosti već zato što je utvrdio da

Šakić nije mogao zapovijedati logorom u inkriminiranom razdoblju za ovo nedjelo.

Glad

Prema optužnici, zatočenici su bili podvrgnuti prekomjerno teškome radu i izgladnjivanju. Zatočenici su naravno morali raditi, ali sama definicija prekomjerno teškoga rada nejasna je. Među zatočenicima je bilo mnogo stanovnika iz gradova, trgovaca, studenata i malo njih je naviklo na svakodnevni fizički rad i naravno da im je bilo teško, dok je seljacima i radnicima takav rad predstavljao mnogo manje problema. Ima primjera da su zatočenici nakon bolesti pošteđeni teškoga fizičkog rada i s poljskih radova prebačeni na rad u kućanstvima časnika kao u slučaju svjedokinje Mare Cvetko. Za zatočenike je postojalo **radno vrijeme**, dakle vladala su neka formalna pravila, a jesu li se ona poštivala, ovisilo je o upravitelju i kontrolama koje su dolazile u logor. Nema primjera da je za vrijeme kratkotrajnoga Šakićeva upravljanja logorom dolazilo do negativnih pojava namjernoga iscrpljivanja zatočenika, ali ima primjera da su i nakon bijega zatočenika kazne nošenja okova bile vrlo kratkotrajne jer su u upravi logora morali biti svjesni da bi tako samo nepotrebno iscrpljivali za radni logor neophodnu radnu snagu. **Kvaliteta hrane** sigurno nije bila po volji zatočenika i oni se žale na jednoličnost prehrane i posebno na nedostatak soli i masnoća u hrani, ali to je razumljivi nedostatak s obzirom na rat, a ne posebna smišljena zla namjera. U Staroj Gradiški su, primjerice, krajem 1941. dobivali pola litre juhe od zelja ili grah, a kasnije početkom 1942. počeli su dobivati tri obroka na dan, pri čemu je postojala „pozitivna diskriminacija“ pa su oni koji su radili, kao primjerice krojačice, dobivali jaču hranu, a prigodno i slaninu.¹⁸

Tri obroka dnevno uglavnom žgance i kuhani krumpir, ali i obroke s mesom dobivali su čak i radnici logoraši u navodno najgorom logoru 3C. Prema izvješću Centralnom komitetu iz 1944. bivša logorašica **Ljubica Jančić Buba** navodi kako su od ožujka 1942. u Staroj Gradiški mogli dobivati pakete, žene su u logoru dobivale mlijeko, a imali su vlastitu kuhinju.¹⁹ Zatočenici na boljim pozicijama koji su bili u stalnome kontaktu s časnicima straže dobivali su više hrane i higijenskih potrepština.²⁰

Čini se da je glad koja se javljala u početnoj fazi rada logora bila vjerojatnije poslje-

dica neznanja i loše organizacije nego neke posebne namjere. U suprotnome bi uvjeti ostali isti, a u slučaju da je postojala namjera izgladnjivanja, ne bi se počela dijeliti po tri obroka. U kasnijoj fazi rata oskudicu su trpjeli svi, pa i vojska koja je bila prioritet. U izvješću Međunarodnoga Crvenog križa, komisija za hranu navodi kako je oskudna i kako su zatočenici vrlo zavisni od pošiljaka hrane izvana, pa spominju da ponekad stigne i 600 paketa. Navode da vlasti priznaju oskudicu u hrani i odjeći, ali i to da su vlastite trupe vrlo loše obučene i hranjene.²¹ Prema tzv. indeksu paketarnice zadnji redni broj upisa je 3502. To naravno ne znači da je bilo toliko imena ili upisa jer je u komunizmu sve relativno pa uslijed šlampavosti ili kronične komunističke bolesti zvane manipulacija neki redni brojevi nedostaju. No to svakako pokazuje približni red veličine podataka tj. broj pošiljaka koje su prispjele zatočenicima sabirnog logora Jasenovac „prijestupne“ 1944. godine.²² To znači da je svakoga dana prispjelo oko 10 pošiljaka. Prema linearnome rasporedu i uzimajući u obzir razne parametre, to bi značilo između 1 700 i 2 000 pošiljaka za vrijeme Šakićeva upravljanja logorom. Sigurno je u velikome broju prispjelih pošiljki bila hrana. Dopuštenje primanja pošiljki s hranom najbolji je dokaz kako nije bila riječ o namjernome i planiranome izgladnjivanju zatočenika. Uostalom, svjedok **Vladimir Cvija** izjavio je kako su uvjeti života u Jasenovcu 1944. bili mnogo bolji nego primjerice 1942., redovno su stizali paketi, bolja je bila hrana i higijenski uvjeti, bilo je mnogo manje bolesti i cijelo ozračje u logoru bilo je bolja. Kako je Šakić bio upravitelj logora u 1944., sigurno su značajne i njegove zasluge za poboljšanje uvjeta u logoru, što neizravno priznaju i svjedoci.

Bolesti

Tri jahača apokalipse **glad, rat i bolesti** uvijek dolaze skupa. Prema optužnici, bez specifikiranja kada, navodi se kako su namjerno likvidirani bolesni i radno nesposobni zatočenici. Suprotno tome, primjerice, svjedok **Ivo Senjanović** u iskazu spominje kako je primio lijek za sniženje temperature dok je bio bolestan od tifusa. Prema navodima iz optužnice, vjerojatno bi bio primio metak u potiljak. Svjedok **Drago Skrgatić** naveo je kako su bolesne od svraba vodili na tuširanje i mazali ih sumporom protiv svraba. U jasenovačko-

me popisu u napomenama kod Silvija Alkalaja piše kako se ubio prilikom proboja 22. 4. 1945. jer kao invalid nije mogao bježati. To znači da je do kraja ratnoga logora u Jasenovcu bilo i **invalida**, a u optužnici se suprotno tomu tvrdi da su svi nekorisni i slabi poubijani. Do pojave zaraznih bolesti dolazilo je i zbog različitih higijenskih navika logoraša iz raznih krajeva i društvenih skupina, ali neki su konstantno održavali higijenu u stambenim i sanitarnim prostorima logora.²³ Svjedok **Ivan Palčec** u iskazu je naveo kako je među logorašima bilo apatičnih koji su se prepustili bolesti. On se redovno tuširao, a također navodi kako su premazivali namještaj vapnom i na proljeće kuhali drvene dijelove kako bi uništili stjenice. Dodaje i to kako drugi

Svjedokinja Ana Šimunčić Jurić imala je samo osam godina kad je sa svojim ocem švercerom išla u Jasenovac i vidjela kako ustaša ubija logoraša čije je tijelo plutalo u Savi. Sreća za sud da se nakon 60 godina ta djevojčica, sada baka, sjećala svih pojedinosti, posebno pojedinosti da su baka i mama, koje nisu bile na mjestu događaja, rekle kako je ubojica Šakić. (Sreća za Sud što leš ubijenoga logoraša nije potonuo kao što obično biva, nego je plutao.) To je, dakle, za sud ozbiljno svjedočenje

logoraši uglavnom tako nisu činili i na kraju svoga iskaza ističe: „Ja sve ovo vrijeme nisam bio bolestan“.

Prema izvješću Međunarodnoga Crvenog križa od 2. kolovoza 1944. u razdoblju od 13. do 17. srpnja 1944. komisija je posjetila logore Jasenovac, Stara Gradiška i njihove podružnice. Poslije podne 13. 7. 1944. posjetili su Jasenovac i tu su se sreli s upraviteljem sabirnoga i radnog logora u Jasenovcu natporučnikom **Dinkom Šakićem** i potpukovnikom **Markom Pavlovićem**, zapovjednikom 1. obrambenog sdruga zaduženoga za osiguranje. Posjetili su bolnicu u mjestu Jasenovac. Starješina bolnice s kojim su razgovarali bio je nekadašnji zatočenik satnik **dr. Marin Jurić**, a upoznali su i ostale liječnike, sve zatočenike, među njima i dva Židova – kirurga i internista. Prema opisu, bolnica je bila dobro opremljena, posebno kirurgija, postojala je i moderno opremljena zubarska

ordinacija, a bolnica je imala i dva rentgenska aparata. Većina pacijenata bolnice su vojnici, ali tu se liječe i teža oboljenja zatočenika koja se ne mogu liječiti u logoru.²⁴ U sklopu bolnice je i središnja ljekarna za logore Jasenovac i Stara Gradiška koju vode trojica židovskih zatočenika. Za posjete logoru Stara Gradiška uočili su da su higijenske prilike u logoru dobre, u spavaonicama nema gamadi, bolnica, zubarska ordinacija i ambulanta su bile skromnije od onih u Jasenovcu, a zatekli su tri liječnika zatočenika Židova i dvije liječnice zatočenice. Bolnica u logoru Jasenovac ili kako se u izvješću naziva lazareti sastoji se od dviju baraka. U njoj je radilo sedam liječnika predvođenih interniranim **dr. Milom Boškovićem**. Procijenjeno je kako je u bolnici gotovo 100 bolesni-

Zaključak

U izdanju Vjesnika od 6. svibnja 1981., u tekstu pod naslovom „Borci jedinstveni

u obrani tekovina revolucije“, general JNA **Kosta Nađ** osvrnuo se na „opasna iskrivljavanja povijesti“, istaknuvši kako je „sve što se može u nas objaviti kao historijska istina vidio ovih dana u dvjema knjigama o ustašama.“ „Oba autora, doktori i akademici, a vjerojatno i članovi Saveza komunista, pišu – citiram: ‘Kroz jasenovački logor prolaze deseci tisuća ljudi, većinom pogubljeni u bezbrojnim pokoljima’. Kao da već odavno nije poznato i znanstveno utvrđeno kako je u tome zloglasnom logoru likvidirano oko sedam tisuća, a ne ‘deseci tisuća’ nevinih ljudi, djece, staraca i žena“, zaključuje Nađ.²⁶ Je li drug Nađ slučajno ispustio tri slova (sto) ili je znao nešto što mi još uvijek ne znamo, utvrdit će revizija povijesti.

Očito je tužiteljstvo imalo problema s nalaženjem relevantnih svjedoka, ali to je nadoknađeno njihovim entuzijazmom. Problem je bio da su im iskazi uvelike međusobno kontradiktorni i pogotovo kad se usporede s podacima iz mrežnoga jasenovačkog popisa. Kakvi su bili svjedoci, najbolje se može opisati s izjavom Jakoba Danona u iskazu tzv. Zemaljskoj komisiji za utvrđivanje zločina kad navede dvojicu imenom i prezimenom, jednoga nadimkom i onda kaže da se imena petoga ne sjeća. To su tipične izjave komunističkih svjedoka - dva i pol znam, a petoga ne

znam. Ako pitate što je s četvrtim, onda ste ustaša.²⁷ Takvi su i iskazi svjedoka na suđenju. Svi uglavnom svjedoče što su čuli od drugih, a kad su navodno nazočili

Prema iskazu Šime Klaića i još nekih svjedoka, ustaše su u logoru zatvarale djecu i puštale plin ciklon te ih tako usmrćivali. Međutim, svjedoci nisu znali reći Sudu na koji je način „puštan“ plin s obzirom na to da je Ciklon B kao pesticid redovito u prahu

nekom zločinu svjedočenje više sliče na snoviđenje nego na stvarnost.

Takva virtualna stvarnost naslijeđena je iz doba komunističkih pseudoznanstvenih istraživanja o Jasenovcu kad se na temelju nekoliko stotina iskopanih leševa nonšalantno tvrdilo kako je bilo 700 000 žrtava.

Ništa uvjerljivija nije ni brojka od preko 83 000 žrtava s jasenovačkog popisa „usklađena“ sa Žerjavićevim kalkulacijama temeljenim na znanstveno bezvrijednim partizanskim monografijama.

Najvažniji dio u cijeloj priči o suđenju Dinku Ljubomiru Šakiću je da se **podatci iz mrežnoga jasenovačkog popisa i svjedočenje svjedoka međusobno pobijaju**. Ne mogu biti dvije istine, a to znači kako je problematično svjedočenje svjedoka ili je Šakić morao biti oslobođen, ili su problematični podatci iz jasenovačkog popisa. Dvojba je jednostavna: ili pada presuda Šakiću zbog svjedoka koji su suprotni podacima iz jasenovačkog popisa, ili pada popis jer je kontradiktoran iskazima svjedoka. U tome slučaju posljedično opet **pada presuda Šakiću** jer se popis velikim dijelom temelji na iskazima svjedoka.

Šakićevi odvjetnici po službenoj dužnosti uložili su žalbe koje su očekivano odbijene i od Vrhovnoga suda, između ostaloga uz nevjerojatno obrazloženje da je novinski intervju sa Šakićem uzet kao dokaz na sudu.²⁸ Presuda u stilu gluhe i slijepe, na žalost ne i nijeme božice političke pravde.

Presuda Šakiću donesena je **u ime politike**, a ne zakona, svakako ne pravde. I nije se sudilo samo Šakiću već Hrvatskoj i Hrvatima.

- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 207
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 224
- Nikola Banić i M. Koić, Jasenovačka pljačka novaca Ministarstva kulture, Hrvatski tjednik, 21.4.2016.
- Nikola Banić i M. Koić, Jasenovačko omalovažavanje Vukovara, Hrvatski tjednik, 1.12.2016.
- U nastavku suđenja Dinku Šakiću svjedočio Šime Klaić, <http://www.hrt.hr/arhiv/99/03/23/HRT0024.html>
- https://hr.wikipedia.org/wiki/Koncentracijski_logor_Stara_Gradi%C5%A1ka
- <http://www.msd-prirucnici.placebo.hr/msd-prirucnik/dermatologija/parazitoze-koze/svrab>
- <http://motlc.wiesenthal.com/site/pp.asp?c=gvKVLcMVluG&b=394667>
- Zyklon B: An Insecticide Becomes a Means for Mass Murder, http://www.wollheim-memorial.de/en/zyklon_b_en_2
- http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f15IXBR%2B
- <https://sh.wikipedia.org/wiki/Du%C5%9Egupa>
- https://www.youtube.com/watch?v=P3OOq5I_Hzw, http://www.dhm.de/datenbank/dhm.php?seite=5&fld_0=A3621579
- Slučaj Šakić: Svjedočio Miljenko Bobanac, <http://www.hrt.hr/arhiv/99/03/24/HRT0041.html>
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
- https://en.wikipedia.org/wiki/1981_Irish_hunger_strike
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 225
- Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga I, 1986., Narodna knjiga Beograd-Spomen-područje Jasenovac, Dokument br. 116, <http://www.znaci.net/00003/510.pdf>
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 308
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 308
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga II, Dokument br. 248
- J. Schmidlin: Jasenovac – Izvješće Crvenog križa. Prilog u knjizi Vladimira Mrkocija i Vladimira Horvata „Ogoljela laž Jasenovca“ (Zagreb, 2008.)
- Nepotpuni spisak zatočenika sabirnog logora Jasenovac III prema indeksu paketarnice iz 1944.
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga II, Dokument br. 248
- J. Schmidlin: Jasenovac – Izvješće Crvenog križa. Prilog u knjizi Vladimira Mrkocija i Vladimira Horvata „Ogoljela laž Jasenovca“ (Zagreb, 2008.)
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 44
- Borci jedinstveni u obrani tekovina revolucije, Vjesnik, 6.5.1981., str. 3.
- Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941.-1945., Knjiga III, Dokument br. 230
- V. Bobinec, Vrhovni sud potvrdio kaznu Šakiću, 9.10.2000., <http://www.monitor.hr/clanci/vrhovni-sud-potvrdio-kaznu-sakicu/9517/>

TREBA NAM SLOBODA

Da u bratstvu i jedinstvu stalno i trajno budemo za Dom spremni, što je čin domoljublja i državotvornosti, izvan bilo koje ili bilo čije ideološke pripadnosti

Piše: dr. sc. STIJEPO MIJOVIĆ KOČAN

Mi, Hrvati, pa i svi ostali u Hrvatskoj, još uvijek nismo posve slobodan narod niti slobodni hrvatski državljani. U Domovinske ratu jesmo oslobodili, odnosno «mimo reintegrirali», onoliko Hrvatske koliko je se zateklo u «avnojevim granicama», međutim, niti je hrvatski narod slobodan nesputano živjeti i neometano se izražavati, niti smo neovisni gospodari svoje u krvi stečene države.

Tijekom gotovo čitava stoljeća, od «gusaka u magli» 1918., a i dulje, s jedne strane neprekidno u onome marinkovićevskome «zagrljaju» velikosrpskih posezanja za tuđim (hrvatskim, pa i crnogorskim!) tлом i tuđim morem, tako da je Hrvatska danas gusto umrežena četničkim ideolozima i aktivistima

te njihovim svjesnim ili nesvjesnim pomagačima koji ju stalno destabiliziraju i razaraju iznutra, proizvodeći podvale i neprestane zadjevice, umjesto da, s ostalima, a prije svih s domicilnim Hrvatima, grade stabilan i miran (su)život, a s druge – Europi smo sitniš za *podkusurivanje* njezinih nerijetko nesuvislih težnja i ambicija za nekakvim multikulturalnim i svezjerskim kontinentom, (s naivnom sortom ekumenizma kriptokomunističkoga i po Katoličku Crkvu i njezinu jurisdikciju iznimno opasnoga pape s pampasa i tobože «s kraja svijeta», kao da našega (hrvatskoga) somnambula Križanića i njegova tragičnoga ekumenskog neuspjeha nikada i nije bilo?!), što za posljedicu ima jačanje nacional-šovinističkih (hitlerovskih!) nakana i djelovanja, odnoseći se prema «ruskomu medvjedu» ba-